

De ranke kerktoren van Midwolde steekt als een baken boven de bomen van Vredewold uit. De kerk werd aan het begin van de 13^e eeuw in baksteen opgetrokken. De sobere architectuur vormt een groot contrast met het uitbundige interieur. Dit kwam grotendeels in de 17^e eeuw tot stand op initiatief van de families Van Ewsum en Van In- en Kniphuisen, bewoners van de nabijgelegen borg Nienoord. Na de Reformatie eisten zij de kerkruimte vrijwel geheel voor zich op, waardoor deze geleidelijk transformeerde van een gewone dorpskerk tot een soort adellijke hofkapel. Op 20 juni 1971 kwam deze kerk als een van de eersten in bezit van de Stichting Oude Groninger Kerken.

Grafmonument

Op de plaats van het voormalige hoogaltaar liet borgvrouwe Anna van Ewsum een grafmonument oprichten voor haar jong overleden echtgenoot, Carel Hieronymus van In- en Kniphuisen. Een edelman van Oost-Friese komaf. De beroemdste beeldhouwer van de Lage Landen in die tijd, Rombout Verhulst (1624-98) vervaardigde het monument in 1664-68. De zwarte tombe met twee witmarmeren ligbeelden staat voor een wand met een ovale grafinscriptie en maar liefst 32 kwartierwapens die het vooraanstaande voorgeslacht van de overledene verbeelden. Anna liet ook zichzelf portretteren, hoewel zij pas in 1714 zou overlijden. Ze kijkt neer op haar echtgenoot. Hij lijkt een middagdutje te doen op een matras, in een kamerjas met zijn pantoffels losjes aan de voeten. Het beeld van de dood als slaap was in het vroege Nederlandse protestantisme wijdverbreid, al strookte het niet met de opvattingen van Calvijn. Anna steunt met haar ellenboog op een bijbel. Haar hand rust op een gevleugelde zandloper, teken van vergankelijkheid. Zij draagt hiermee de boodschap uit dat zij, bewust van haar eigen sterfelijkheid, vertrouwt op God voor de hereniging met haar man. Anna en echtgenoot werden geflankeerd door twee putti: de rechter staat met zijn rechtervoet op een schedel (overwinning van de dood). Het gezicht afgewend van de spiegel in de linkerhand (kwetsbaarheid van het aardse bestaan). Het symbool van het (eeuwige) leven. Deze putti is een kopie van gips, de originele staat in het Groninger Museum. De linker putti heeft een slang om het lijf, een oud gezicht en een omgekeerde, uitgedoofde toorts in de rechterhand, verwijzend naar het uitgebluste en vergankelijke leven. In 1669, vijf jaar na het overlijden van Carel Hieronymus, hertrouwde Anna met diens neef Georg. Toen hij in 1709 overleed, werd zijn standbeeld linksachter op de tombe geplaatst op de plek waar oorspronkelijk de linker putti stond. Het contrast tussen de beide echtgenoten kan bijna niet groter: terwijl Carel Hieronymus in een zachte doodsslaap is weggegeden, staat Georg Wilhelm fier overeind als koene ridder in volle wapenrusting en met een schild onder zijn rechterhand.

Inrichting

Tegen de noordwand van het koor werd omstreeks 1660 een verhoogde monumentale herenbank gebouwd met een heraldische eregalerij op het voorschot. Vanuit deze 'skybox' keken de Van In- en Kniphuisens letterlijk neer op de predikant. Ook hadden de edelen hun eigen ingang. De muren van het schip raakten in de 17^e en 18^e eeuw behangen met zwarte rouwborden, waarop naast wapens het geboorte en sterfjaar van de overledene staan. Op de galerij voor de westwand staat een orgel dat vermoedelijk rond 1660 door bewoners van Nienoord aan de kerk is geschonken. De beschilderde luiken tonen voorstellingen van koning en psalmdichter David, en van Mozes met de tien geboden. Andere schenkingen waren de barokke avondmaalstafel met marmeren blad en de met rijk snijwerk versierde preekstoel van Allert Meijer en Jan de Rijk uit 1711. Op de bovenrand van de kuip is een zandloper in sierlijke houder aan de preekstoel bevestigd met dolfijnkopjes. De zandloper moest voorkomen dat de predikant te lang zou preken.

© Gebaseerd op tekst van Justin Kroese (ODE: 50-jarig jubileum van SOGK 2019), aangevuld met informatie van Peter Hoffer.

© SOGK 2021, herziene versie